

ملخهای شاخك کوتاه نواحی شمالی شمال غربی و شمال شرقی ایران

این فهرست از روی گزارشات هیئت هائیکه از طرف اداره کل دفع آفات وزارت کشاورزی به نقاط مزبور اعزام گردیده و همچنین نمونه هائیکه توسط کارشناسان حشره شناس اداره کل دفع آفات (۱) و مأمورین ادارات محلی جمع آوری گردیده تنظیم شده است جمع آوری نمونه های مذکور در سالهای ۱۹۴۵ و ۴۶ صورت گرفته است .

نقاط و نواحیکه ملخهای جمع آوری شده از آنجا در این فهرست قید گردیده عبارتند از نواحی شمالی و شمال غربی و شمال شرقی ایران .

انواع ملخهائیکه در فهرست مذکور گردیده فقط از روی نمونه هائیکه در اختیار نگارنده و اداره کل دفع آفات بوده تعیین گردیده است و بعضی از انواع ملخها که اسامی آنها در کتب تالیف شده سابق مذکور گردیده و در نمونه هائی که در اختیار ما بوده وجود نداشته اند در فهرست مذکور وارد نگردیده است .

انواع مضره ملخهای ایران در قسمتهای مربوطه فهرست ذکر شده است در این فهرست مناطق انتشار بعضی از ملخها (که دامنه شیوع آنها در ایران وسیع است) در نواحی جنوبی نیز ذکر شده است در فهرست مذکور ۷۲ گونه که از ۳۷ جنس میباشد نامبرده شده ولی اختلافات و انحرافات فقط راجع به تیپ اصلی ذکر گردیده است .

ضمناً تذکر میدهد که فهرست زیر کامل نبوده و تمام انواع ملخهای نواحی مذکوره در آن قید نشده و بایستی در آینده متدرجاً تکمیل گردد .

بدیهی است که در تکمیل فهرست نامبرده مخصوصاً در قسمت تعیین دقیق مناطق انتشار مذکور بویژه ملخهای مضر بایستی کلیه کارشناسان حشره شناس و مخصوصاً مأمورین ادارات محلی شرکت نمایند .

(۱) آقایان کریم یونین - حاذقی - اقلیدی - تقی زاده - میرزایان و نگارنده

۱- تحت حزب ACRIDODEA (۱)

خانواده ACRIDIDAE

تحت خانواده CATANTOPINAE

جنس DERICORYS SERV.

- ۱- *D. tibialis* Pall. آفت مذکور در آذربایجان - خراسان و طهران در صحرای رسی و شوره زارها و صحرای مرتفع سنگلاخ ندرتاً بطور تك تك دیده میشود.
۲- *D. Uvarovi* Ramme آذربایجان

۳- *D. albidula* Serv. خراسان - طهران در اراضی شن زار

جنس ANACRIDIDIUM UV.

- ۴- *A. aegyptium* L. - آفت مذکور در نواحی شمالی ایران و همچنین در خوزستان فارس - لارستان و کرمان سخت شیوع دارد در تمام نقاط مزبور بطور تك تك بین بوته ها و اشجار کوتاه قد و در روی خارشتر (*Alhagi camelorum*) دیده میشود این ملخ مختصر خسارتی به پنبه - توتون و بعضی از نباتات دیگر وارد می آورد.

جنس TROPIDOPOLA ST.

- - *T. turanica caspica* Uv. - مازندران (درنی زارها و سایر نقاط باتلاقی)

جنس EUPREPOCNEMIS FIEB.

- ۶- *E. plorans* Ch. - آفت مذکور در آذربایجان - گیلان - مازندران - گرگان - خراسان و طهران در نباتاتیکه در نزدیکی آب روئیده اند و همچنین در نیزارها و در دشتهای کنار جویها نزدیک بساتین و مزارع پنبه دیده میشود و به نباتات زراعتی خسارتی وارد نمیاورد.

جنس THISOECETRUS BR.W.

- ۸- *T. dorsatus* F. W. - (*Thisoecetrinus pterostichus* Uv.)

مناطق انتشار آفت مذکور عبارتند از آذربایجان - گیلان - مازندران - گرگان - خراسان و طهران و همچنین فارس و کرمان این آفت همه جا در مزارع کنار جویها و نقاط نزدیک به جمال که دارای

(۱) تشخیص قسمتی از انواع مذکوره در فهرست مورد تأیید و تصدیق کارشناسان انستیتوی حیوان شناسی فرهنگستان علوم شوروی قرار گرفته است.

غلف باشند دیده میشود و به نباتات جالیزی و همچنین پنبه صدمه میزنند.

۸- *T. littoralis similis* Brunner - مازندران - گرگان - خراسان - طهران

۹- *T. adspersus* Redt. - آذربایجان - مازندران - گرگان خراسان

دو گونه مذکور نیز در مزارع بطور تك تك دیده میشود و غالباً با سایر گونه‌ها مخصوصاً

با *T. dorsatus* مخلوط شده و به نباتات جالیزی و پنبه خسارت وارد می‌آورد ملخهای مذکور

در جنوب ایران نیز (شیراز) شیوع دارد

جنس *CALLIPTAMUS* SERV.

۱۰- *C. turanicus* Tarb. - آذربایجان

۱۱- *C. tenuicercis* Tarb. - گرگان آذربایجان

۱۲- *C. italicus* L. - آذربایجان گیلان - مازندران - خراسان - طهران

۱۳- *C. siculus* Burm. - آذربایجان - گیلان - مازندران - خراسان - سمنان طهران

دامنه انتشار *C. italicus* و *C. siculus* خیلی وسیع و در آب و هوای مختلفه در

روی نباتات زراعی و در صحرایا روی غلات خودرو و همچنین در شوره زارها و شنزارها و دامنه های کوهها دیده میشود.

C. italicus غالباً دو مزارع آبی و *C. siculus* در مزارع دیمی و گاهی در کوهها و نقاطیکه ارتفاع آنها بیش از دوهزار متر میباشد بسر میبرند (نمونه هائیکه در ناحیه دماوند جمع آوری گردیده موید اظهارات فوق است) دو نوع مذکور بین ملخهای بومسی از همه خطرناکتر و بتعداد زیاد تکثیر میشوند این ملخها به نباتات مختلف از قبیل پنبه - نباتات جالیزی - غلات و نباتات علوفه صدمه میزنند.

در جنوب ایران تحت نوع *C. siculus deserticola* شیوع دارد.

دو گونه *C. tenuicercis* و *C. turanicus* زیاد دیده نمیشوند و اهمیت اقتصادی

آنها چنانچه باید و شاید در زمان حاضر معلوم نگردیده است

جنس *METROMERUS* UV.

M. (Kripa) coelesyriensis G. T. - این آفت در نواحی شمالی ایران سخت

شیوع دارد در ورامین و کرج و همچنین در دره هائیکه غلفهای زیاد در آنجا روئیده است

بتعداد زیاد دیده میشود در نمونه هائی که از ورامین جمع آوری گردیده يك ماده

ab. carbonaria Uv. مشاهده شده است

تحت خانواده ACRIDINAE

جنس ACRIDA L.

۱۵. *A. turrita* L. - آذربایجان - گرگان - طهران - صحراهای خشک و مزارع آبی
۱۶. *A. oxycephala* Pall. (syn = *A. t. deserti* Uv.) - آذربایجان - مازندران
گرگان و طهران این آفت نیز در همان شرایطی که *A. turrita* زندگی مینماید دیده میشود

جنس ACRIDELLA BOL.

۱۷. *A. nasuta* L. - آفت مذکور در طهران - خراسان و گرگان در صحرای خشک
و در دامنه کوهها دیده میشود.

۱۸. *A. robusta* Uv. - آذربایجان

جنس GONISTA BOL.

۱۹. *G. (Gelastorhinus) sagitta* Uv. - در آذربایجان در نزار ها و مزارع
آبی شیوع دارد.

جنس PLATYPTERNA FIEB.

۲۰. *P. obtusa* Sal. - در آذر بایجان در شنزارها بطور تک تک دیده میشود.
۲۱. *P. heberata* Uv. - در طهران - گرگان - خراسان در شنزارها وجود دارد

جنس DURONIELLA BOL.

۲۲. *D. gracilis* Uv. - در آذربایجان - مازندران - خراسان - در مزارع آبی و دامنه
کوهها و در مزارع شبدر شیوع دارد.

جنس CHORTHIPPUS FIEB.

۲۳. *C. macrocerus* F. W. - این آفت در آذربایجان - مازندران - گرگان
- طهران بشدت انتشار دارد - و در جلگهها و قسمت های کوهستانی دیده میشود بزراعت شبدر
مختصر خسارتی وارد میآورد

۲۴. *C. bicolor* Charp. - آذربایجان - گرگان - طهران

۲۵. *C. longicornis* Latr. - آذربایجان - طهران

۲۶. *C. albomarginatus* Deg. - آذربایجان - گرگان - خراسان

جنس EUCHORTHIPPUS TARB.

۲۷. *E. transcaucasicus* Tarb. - آذربایجان

جنس. DOCIOSTAURUS FIEB.

۲۸ - *D.maroccanus* Thunb.

آفت مزبور دوعداد آفات مهم و خطرناك نباتات كشاورزی محسوب میشود و در شمال ایران كانونهای دائمی و مرکز ازدیاد این ملخ در شمال ایران در دامنه های جبال قره داغ و کوپتداغ واقع است در این نقاط در ظرف چندین سال اخیر آفت نامبرده بتعداد فوق العاده زیاد شده و از این نقاط بمغان ایران و دشت گرگان هجوم آورده و هزاران هکتار مزارع غلات را از بین میبرد است ولی در نتیجه مبارزه که در دو سه سال اخیر در كانونهای ملخ مزبور بعمل آمده تعداد این آفت فوق العاده کم شده و از خطر آن جلوگیری بعمل آمده است ۲۹ - *D.tartarus* Uv. در گرگان و خراسان در نقاط خشك نزدیک کوهها و زمینهای رستی دیده میشود.

۳۰ - *D.anatolicus* Krauss. این آفت در طهران و ناحیه ورامین و آب علی وجود دارد در نقاط مزبور گاهی بصورت *ph.castaneopicta* Kr. نیز دیده میشود.

۳۱ - *D.Kraussi nigrogeniculatus* Tarb. در آذربایجان در صحراهاییکه غلات خود رو روئیده اند وجود دارد همچنین بمزارعی که در نزدیک اراضی غیر مزروع قرار دارند صدمه میزند.

۳۲ - *D.albicornis* Ev. در آذربایجان - گرگان - خراسان و طهران در دشتهای و نقاط خشك نزدیک کوهها انتشار دارد.

جنس. PARARCYPTERA TARB.

۳۳ - *P.microptera transcaucasica* Uv. دامنه انتشار این آفت در آذربایجان خیلی وسیع است و در مزارع آبی نزدیک کوهها دیده میشود ولی به نباتات زراعی صدمه نمیزند.

جنس. RAMBURIELLA BOL.

۳۴ - *R.turcomana* F.W. در آذربایجان - طهران و همچنین فارس در بیابان و نقاط خشك نزدیک کوه شیوع دارد. آفت نامبرده در ناحیه ورامین نیز در کنار جویها که مستور از علفهای زیاد میباشند و همچنین در نزدیک جالیزها و مزارع پنبه دیده میشوند.

۳۵ - *R.bolivari* Kuthy. در طهران در بیابان ها و نقاط خشك و نزدیک کوهها ندرتاً بطور تك تك دیده میشود.

جنس AIOLOPUS FIEB

۳۶ - *A. thalassinus* F. - در تمام نقاط شمال و شمال شرق و شمال غرب و همچنین در شهرستانهای مرکزی و فارس شیوع دارد آفت مزبور در مزارع آبی و نقاط نزدیک جبال در اراضی که از نباتات انبوه مستور میباشند و همچنین در مزارع یونجه دیده میشود و مختصر خسارتی به نباتات زراعی وارد می آورد.

۳۷ - *A. strepens* Latr. - در آذربایجان - مازندران و طهران انتشار دارد دلی تعداد آن بمراتب کمتر از آفت فوق الذکر میباشد.

جنس HILETHERA UV

۳۸ - *H. turanica* Uv. - در خراسان در صحرای خشك دیده میشود.

۳۹ - *H. maculata* Karny. - در سمنان - خراسان در همان نقاط که آفت مذکور در فوق دیده میشود بتعداد کم وجود دارد.

جنس PARAPLEURUS FISCH

۴۰ - *P. palliatus* Germ. - در آذربایجان و گیلان در روی نباتات باتلاقی دیده میشود

تحت خانواده LOCUSTINAE (OEDIPODINAE)

جنس PYRGODERA F. W

۴۱ - *P. armata* F. W. - این آفت در شهرستانهای شمالی و جنوبی دیده میشود و دامنه انتشار آن تالارستان فارس و کرمان نیز ممتد است و بطور تك تك در صحرای سنگلاخ و رسی و شوره زارها دیده میشود.

جنس OEDALEUS FIEB

۴۲ - *O. decorus* Germ. - آفت نامبرده در تمام ایران و حتی در شهرستانهای جنوبی (لارستان فارس و کرمان شیوع دارد) و در صحرای خشك و نقاط نزدیک جبال و همچنین در مزارع آبی دیده میشود به نباتات جالیزی و یونجه مختصر خسارتی وارد می آورد حشره نامبرده در شیراز (در ناحیه مرودشت) در عداد آفات چغندر و غلات محسوب می باشد.

۴۳ - *O. senegalensis* Krauss. - در مازندران - طهران و همچنین در کرمانشاه و فارس بندرت دیده می شود.

جنس BRUNNERELLA SAUSS

۴۴ - *B. mirabilis* Sauss. - در تهران - خراسان در دامنه های سنگی بطور تك تك دیده می شود.

جنس. SCINTHARISTA SAUSS.

۴۵. - *S. notabilis brunneri* Sauss. - در خراسان - سمنان و تهران در صحرای و در نقاط نزدیک جبال وجود دارد.

جنس. LOCUSTA L.

۴۶. - *L. migratoria migratoria* L. - در ایران ملخهائی که در عداد این تحت نوع محسوب میباشند وجود دارد.

ph. solitaria - (حالت انفرادی) آفت نامبرده نه تنها در نواحی شمال ایران بلکه در شهرستانهای مرکزی همچنین در جنوب (خوزستان - فارس و کرمان) انتشار دارد
ph. gregaria (حالت اجتماعی) حشره نامبرده در سال ۱۹۴۶ در مردابهای پهلوی دیده شده است از قرار معلوم حشره نامبرده از خارج بایران پرواز نموده زیرادر شمال ایران کانون دائمی و مراکز تکثیر آفت مذکور وجود ندارد

جنس. CELES SAUSS.

۴۷. - *C. variabilis carbonaria* Uv. - آذربایجان - مازندران

جنس. MIOSCIRTUS SAUSS.

۴۸. - *M. Wagneri Rogenhoferi* Sauss. - خراسان طهران از ورامین نیز ماده های *ab. varentzowi* که بالهای آنها پشت گلی میباشد بازمایشگاه ارسال گردیده است آفت مزبور در شوره زارهای خشک و عاری از علف دیده میشود.

جنس. OEDIPODA SERV.

۴۹. - *O. miniata* Pall. - این آفت در شهرستان های شمالی ایران سخت شیوع دارد در جنوب کشور افت مزبور در کرمان اصفهان و همچنین در فارس دیده میشود در صحراها و نیمه صحراها همچنین در شوره زارها و نقاط نزدیک به جبال در دامنه های سنگی بطور تك تك دیده میشود.

۵۰. - *O. coerulescens* L. - آفت نامبرده در آذربایجان - مازندران - گرگان و تهران در صحراها و نقاط نزدیک جبال که دارای نباتات کمی میباشد وجود دارد ولی تعداد آن بمراتب کمتر از جنس فوق الذکر میباشد.

۵۱. - *O. schochi* Sauss. - در مازندران و طهران در همان نقاطی که آفات جنس فوق الذکر وجود دارد دیده میشود.

جنس ACROTYLUS FIEB

- ۵۲ - *A. insubricus* Scop. - دامنه انتشار این آفت در تمام شهرستانهای شمالی ایران بسیار وسیع است از جنوب از نقاط مختلفه خوزستان و فارس نیز نمونه‌هایی از آفت مزبور ارسال گردیده است حشره نامبرده بطور تك تك در صحرای رسی و شوره‌زارها و نقاط نزدیک جبال دیده میشود و غالباً در قسمتهای عریان زمین بسر میبرد.
- ۵۳ - *A. longipes* Charp. - فقط يك نمونه در تاریخ ۴۵/۲/۹ بدون ذکر محل که جمع‌آوری گردیده است از مازندران ارسال شده است.

جنس SPHINGONOTUS FIEB

- ۵۴ - *S. rubescens* Walk. - در آذربایجان - تهران در صحرایها و نقاط خشك نزدیک جبال دیده میشود.
- ۵۵ - *S. carinatus* Sauss. - این آفت در خراسان و تهران در همان نقاطی که نوع فوق‌الذکر وجود دارد بطور تك تك دیده میشود.
- ۵۶ - *S. coerulipes* Uv. - آذربایجان - گرگان - تهران
- ۵۷ - *S. nebulosus persae* Sauss. - در خراسان - مازندران - طهران در نقاط سنگلاخ نزدیک جبال دیده میشود.
- ۵۸ - *S. humeralis* Kuthy. - در طهران در اراضی شنزار و مجاری خشك رودخانه‌ها دیده میشود.
- ۵۹ - *S. savignyi* Sauss. - این آفت در خراسان و فارس و کرمان شیوع دارد.
- ۶۰ - *S. obscuratus latissimus* Uv. - آفت مزبور در حومه طهران در یکی از بارکها در تاریخ ۴۶/۶/۵ دیده شده است.
- ۶۱ - *S. ostofasciatus* Serv. - این آفت در خراسان - طهران (حومه شهر و ورامین) و کرمان و فارس در صحرایها و نقاط نزدیک کوه‌ها انتشار دارد.
- ۶۲ - *S. satrapes* Sauss. - آفت نامبرده در خراسان - گرگان طهران در صحرایهای رسی دیده میشود در گرگان آفت مزبور بتعداد زیاد دیده میشود در سال ۱۹۴۴ در نواحی زاهدان - قزوین - و طهران دستجاتی از حشره نامبرده که بسمت مشرق پرواز میکردند دیده شده است ولی بدرختان و نباتات زارعی خسارتی وارد نیاورده است.

۶۳ - *S. pilosus* Sauss. - در مازندران - خراسان - تهران (۱۳۹۰/۱۰/۲۶) در صحرای خشک و نقاط نزدیک کوهها دیده میشود.

جنس *HELIOSCIRTUS* SAUSS.

۶۴ - *H. moseri* Sauss. - این آفت در آذربایجان و خراسان در سنگلاخها و دامنه کوهها وجود دارد.

جنس *LEPTOPTERNIS* SAUSS.

۶۵ - *L. gracilis* Ev. - در آذربایجان (حومه تبریز) مازندران و صحرای نزدیک جبال دیده میشود.

تحت خانواده *PYRGOMORPHINAE*

جنس *PYRGOMORPHA* SERV.

۶۶ - *P. conica* Ol. - در آذربایجان - مازندران - گرگان - خراسان در جلگه و صحرای نزدیک جبال انتشار دارد.

۶۷ - *P. Guentheri* Burr. - در طهران در ناحیه آبعلی و در صحرای نزدیک جبال وجود دارد.

جنس *CHROTOGONUS* SERV.

۶۸ - *C. turanicus* Kuthy. - در آذربایجان در سواحل شنی رودخانهها و در مزارع آبی مخصوصاً در مزارع پنبه دیده میشود.

تحت خانواده *PAMPHAGINAE*

جنس *TROPIDALCHEN* SAUSS.

۶۹ - *T. cultricolle* Sauss. - کردستان

تحت خانواده *BATRACHOTETRIGINAE*

جنس *ASIOTMETHIS* UV.

۷۰ - *A. turritus* F.W. - *(I methis bilobus Stal)* - این آفت در آذربایجان در دشت مغان دیده میشود

خانواده *ACRYDIIDAE*

جنس *ACRYDIUM* GEOFFR.

۷۱ - *A. subulatum* L. - در آذربایجان و مازندران در مزارع آبی مشاهده میشود.

۷۲ - *A. depressum* Bris. - مازندران (شاهی بندرگز - بهشهر) و خراسان